

Principper blev brudt i Myggetvig og Lille Salteng

Myggetvig og Lille Salteng

Med en dæmning på tværs af Myggetvig på Falster, ni kilometer nord for Guldborg, blev 47 hektar inddæmmet omkring 1840.

Nogle år tidligere, formentlig i 1838, blev to hektar inddæmmet ved Lille Salteng knap to kilometer syd for Myggetvig.

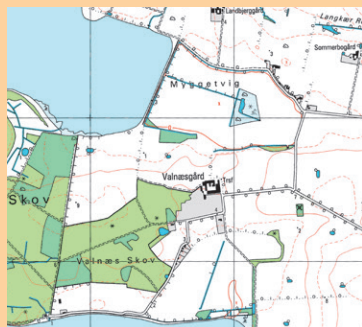
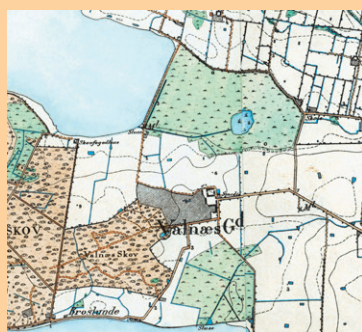
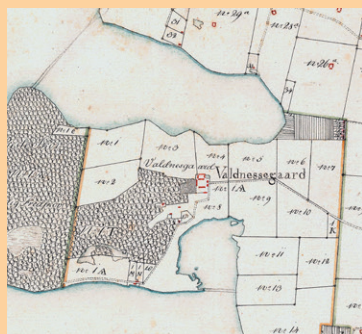
De to anlæg blev renoveret med betydelig statsstøtte i 1958/59 (Myggetvig) og i 1945/46 (Lille Salteng).

Ejes af A/S Valnæsgård.

Kortene er fra 1817, 1888 og 1996.

Guldborgsund Kommune.

Koordinater: 6092126, 675931 (Myggetvig); 6090714, 676006 (Lille Salteng).

I 1841 modtog proprietær Hansen på Valnæsgård den kongelige resolution til at inddæmme og tørlægge Myggetvig nord for hovedgården. Om tilladelsen også omfattede Lille Salteng, der var blevet inddiget i 1838 syd for hovedgården, er ikke kendt, og om begge inddæmninger allerede var gennemført, da koncessionen blev udstedt, vides heller ikke.

Ved slutningen af 1800-tallet lå Myggetvig hen som engarealer, der blev drænet med en vindmølle i sydenden af dæmningen. Ude midt i det inddæmmede lå der stadig en sø på 2,1 hektar.

Omkring 1920 projekterede og gennemførte Hedeselskabet en forbedret afvanding af Myggetvig. Projektet havde angiveligt betydning for hele 100 hektar opland og kostede 24.700 kr. (739.000 kr. i 2013-værdi).

I de år førte det 446 hektar store gods en noget omtumlet tilværelse med skiftende ejere frem til 1932, hvor den københavnske grosserer Chr. S. Dahl købte ejendommen. Sammen med sønnen Th. Fléron Dahl drev han

ejendommen, som i 1947 blev omdannet til det familieaktieselskab, der ejer godset i dag.

I 1937 gennemførtes en nydræning af Myggetvig. Den var baseret på åbne grøfter og stadig med vindmotoren med en vandsnegl i den sydlige ende af dæmningen. Lille Saltengs skæbne i de årtier er ikke kendt.

Da den tyske besættelse fandt sted i april 1940, udløste den anspændte situation ny lovgivning til fordel for landets jordejere. En af de mest gunstige støtteordninger nogensinde blev vedtaget i november 1940 i skikkelse af Landvindingsloven. En stor del af de danske godsejere stod til at nyde godt af ordningen i de tredive år, den var i kraft. Det var helt naturligt, da netop godserne ofte rådede over større uproduktive arealer, der næppe kunne gøres rentable uden tilskud fra samfundet.

Dæmning i forfald

Godsejer Dahl, der havde styret Valnæsgård siden 1934, var af den mening, at det kun ville være ret og rime-

Dæmningen mod Guldborg Sund ud for Lille Salteng ser i dag lige så forsømt ud som i 1943, hvor Valnæsgård søgte statsstøtte til at istandsætte den. Foto: 21. juli 2005.

Pumpehuset ved Lille Salteng er et elendigt træskur, der er helt pakket ind i tjærepap.

ligt med hjælp fra staten, efter at han havde investeret flere millioner kroner af sine egne penge i dræning på sin egen ejendom. Den holdning kom frem under behandlingen af godsejerens første ansøgning om statsstøtte efter Landvindingsloven.

Hedeselskabet havde i efteråret 1943 udarbejdet et projektforslag for godsejer Chr. S. Dahl, der gerne ville have sikret dæmningen ud for Lille Salteng syd for hovedgården. Da Statens Landvindingsudvalg alligevel var på egnen 21. oktober 1943, fandt man det praktisk at være tilstede, når Hedeselskabets ingeniør Frode Ebert samme dag præsenterede forslaget for ejeren.

Lille Salteng blev opgivet med et areal på 39 hektar, som var beskyttet mod Guldborg Sunds salte vandmas-

ser ved en dæmning, hvis oprindelse formentlig gik helt tilbage til tiden før 1841. Engen blev afvandet med en vindmotor, der pumpede drænvand op i en kanal med en frisluse til havet.

Imidlertid var både dæmning og frisluse præget af manglende vedligeholdelse og i nogen grad af forfald. Det var disse mangler, projektet skulle udbedre. Dæmningen skulle forhøjes og forstærkes, og frislusen repareres.

Hedeselskabet præsenterede flere løsningsmodeller. Alt efter hvor meget man ville forhøje og forstærke dæmningen, kunne prisoverslaget blive 43.000 kr., 57.000 kr eller den helt store løsning til 67.000 kr. I 2013-værdi var der tale om beløb i størrelsesordenen 922.300, 1.222.600 og 1.437.100 kroner.

Ifølge referatet erklærede godsejer Dahl, at han var meget interesseret i at få sagen gennemført, hvis det kunne ske mod en kontant udgift for ham på højst ca. 20.000 kr. (429.000 kr. i 2013-værdi). Ved de såkaldte enkeltmandssager, dvs. hvor der kun var en ejer, krævede Statens Landvindingsudvalg, at ejeren indbetalte sin andel kontant ved arbejdets begyndelse. Typisk ville ejerens bidrag udgøre en tredjedel af den samlede udgift.

Mødet sluttede i en positiv stem-

Kulturgeografen Einar Storgaard besøgte Myggetvig i 1940 og fotograferede vindmotoren. Om den stadig var i drift, vides dog ikke. I dag er den væk. Foto: Einar Storgaard 1940.

ning, hvor Hedeselskabet blev sendt hjem for at udarbejde det endelige projekt.

Staten bør betale

I løbet af foråret 1944 fik ingeniør Ebert udarbejdet det færdige projekt, som så kunne rundsendes til endelig godkendelse, men nu kom der grus i maskineriet.

Projektet var der ingen, der havde noget at udsætte på og for så vidt heller ikke lodsejerens forventning til statstilskuddet på 60 procent af udgifterne, men nu ønskede han sin egen andel dækket ind med et statsgaranteret lån over tyve år. På det punkt sagde Finansministeriets mand i udvalget nej med denne påtegning: »Indstillingen tiltrædes, men lodsejerandelen kan vist godt betales kontant til fremtidig glæde for alle parter«.

Kontorchef Svend Alstrups kategoriske bemærkning gav anledning til, at man bad Hedeselskabet fremskaffe en »nærmere motivering fra ejeren af Valnæs for ydelsen af lån«, og det var her, det kom frem, at godsejer Dahl følte sig berettiget til støtten. Siden 1932 havde han investeret ca. 200.000 kr. (4,2 mio. kr. i 2013-værdi) »uden at belaste statskassen« og siden hen havde

Valnæsgårds hvidpudsede hovedbygning blev opført på ældre fundamenter i 1910 i nyklassicistisk stil af arkitekten Thorvald Gundestrup (1869-1931). Gundestrup tegnede mange villaer og bolig-ejendomme i nybarok stil i tiden omkring Første Verdenskrig. Han satte sit præg på Islands Brygge, hvor fire boligkarréer er opført efter hans tegninger.

Som et vejrbestandigt minde ligger den gamle pumpekanal i cement stadig i sydenden af dæmningen. I 1958 blev der opført en ny pumpestation i røde mursten midt for dæmningen.

godsejeren »måttet betale ca. 75 % af sin indkomst i skat«, så derfor kneb det med likvide midler. Godsejeren ville faktisk »finde det rimeligt, om hans andel i udgifterne til gennemførelsen af digesikringen blev ydet ham som lån«.

Den logik fandt flertallet i Statens Landvindingsudvalg korrekt. Selvom man principielt altid afviste at yde lån i enkeltmandssager, så indstillede udvalget alligevel til ministeriet, at her skulle gøres en undtagelse. Faktisk ville det være en klog disposition, mente et af de toneangivende medlemmer, som stillede dette åbne spørgsmål i sin indstilling: »Kan et lån som det omhandlede for øvrigt ikke betragtes som en god pengeanbringelse for staten?«

Noget svar fik han ikke, men godsejer Chr. S. Dahl fik sine 40 procent dækket ved et favorabelt statsgaranteret lån.

Da projektet blev afsluttet i maj 1946, var det blevet noget billigere end overslagsprisen på 47.000 kr. Regnskabet lød på 39.439 kr. (330.065 kr. i 2013-værdi).

Brud på nok et princip

Om det var faderen Christian S. eller sønnen Th. Fléron, der tog initiativet, står ikke klart, men for så vidt var det

også ligegyldigt, da Valnæsgård i 1947 var blevet omdannet til et familieaktieselskab. Det andragende om offentlig hjælp til at forbedre den kunstige afvanding af Myggetvig, der blev fremsendt til Statens Landvindingsudvalg i marts 1958, var underskrevet af sønnen på vegne af aktieselskabet.

I juni samme år mødte repræsentanter for landvindingsudvalget op på Valnæsgård for at gennemgå ansøgningen med godsejeren. Man besigtigede inddæmningen, der stadig blev afvandet med åbne grøfter, men hvor vindmotoren var blevet afløst af en traktor med remtræk til en skruepumpe i en trækasse. Man bemærkede sig, at de åbne kanaler var for smalle og ikke dybe nok, og at der manglede et pumpebassin. Når pumpen havde været i gang nogen tid, måtte den standses, fordi vandet ikke kunne løbe hurtigt nok til gennem de snævre kanaler. Det hele skulle betjenes manuelt, så pumpningen var vældig besværlig på grund af den betragtelige afstand til hovedgården.

Projektet, der var udarbejdet af Hedeselskabet, gik ud på at gennemføre en omfattende sanering af hele afvandingsanlægget. Et stykke af dæmningen

Myggetvig Inddæmningen er det rene sand, men det betyder ikke alverden i en moderne, højkemisk agroproduktion. Den orange farve skyldes formentlig kemisk nedvisning af spiret spildkorn og ukrudt efter høst.

Den fede hvede trives fint i det magre sand bag Myggetvig-dæmningen, når bare den får den nødvendige næring og vand. Foto: 21. juli 2005.

gen skulle forstærkes, en pumpestation med en ny elektrisk pumpe bygges, et pumpebassin graves sammen med to nye hovedafvandingskanaler samt opfyldning af den gamle pumpekanal langs indersiden af dæmningen.

Udgifterne var anslået til at løbe op i 145.000 kr. (1,9 mio. kr. i 2013-værdi), og projektet ville gavne 55 hektar. Denne gang var godsejeren parat til at betale sin andel kontant, blev det understreget. Lån ønskede man ikke.

Ubestemt ventetid

Landvindingsudvalget syntes godt om projektet og var parat til at indstille det til 60 procent statsstøtte, men desværre måtte der for tiden »regnes med ubestemt ventetid for landvindingsarbejder«.

Godsejer Dahl ville så gerne høre, om det var i orden at bygge pumpestationen og etablere højspændingsledning nu og for egen regning, men således at udgiften ville blive modregnet, når sagen engang blev godkendt. Der var tale om arbejde for ca. halvdelen af den samlede projektpriis.

Til trods for at Statens Landvindingsudvalg helt tilbage fra 1940 havde håndhævet et klart princip om aldrig at give tilskud til udgifter, der

På nordsiden af Myggetvig Inddæmning flankeres jordvejen af Falsters bedst bevarede stynede »pile«, der i virkeligheden tæller 58 popler langs nordsiden og 27 langs sydsiden.

var afholdt før en godkendelse af det samlede projekt, lovede man godssejer Dahl at indstille til ministeriet, at godssejerens udgifter kunne medtages under sagen til sin tid. Man præciserede dog, at det var for egen risiko, hvis han påbegyndte arbejdet før godkendelsen.

Godsejeren kan ikke vente

Med det løfte i hus gik godssejer Dahl straks i gang, og i løbet af 1958/59 opførte han et nyt pumpehus, installerede pumper og fik ført højspænding frem. Alt i alt til en pris af 65.059 kr. (855.043 kr. i 2013-værdi).

Da Statens Landvindingsudvalg omsider nåede frem til at godkende projektet i september 1965, havde pumperne kørt ved Myggetvig-dæmningen i seks år, og arealerne havde været dyrket siden starten. Projektet var gennemført, før det overhovedet blev sat officielt i gang.

Som sagen havde udviklet sig, var der ikke meget andet at gøre for landvindingsudvalget end at betale, selv om det var mod udvalgets faste principper. Det var lykkedes godssejer Dahl at få skabt en situation, som landvindingsudvalget ikke kunne smygge sig ud af uden at betale.

Projektet endte med at have kostet 134.616 kr. (1,2 mio. kr. i 2013-vær-

di). Det beløb havde godssejer Dahl for længst betalt, så 19. maj 1967 modtog han en check fra Danmarks Nationalbank på 80.009 kr. og 63 øre. (693.445,22 kr. i 2013-værdi). Checken dækkede de 60 procent, som var statens bidrag til forbedringen af A/S Valnæsgårds ejendom i Myggetvig.

Alt tyder på, at det var en »god pengeanbringelse« at yde godssejer Dahl stats-tilskud til Myggetvig Inddæmningen. I dag dyrkes der fortsat hvede i pæne fold helt ud til dæmningen, hvor marken afgrænses af en smal bræmme

Den 640 meter lange jorrdæmning fra omkring 1840 på tværs af Myggetvig er godt beskyttet af en robust stenkastning langs dæmningsfoden.

tagrør i den våde grøft bag selve dæmningen.

Frodigheden er i det hele taget ganske fremtrædende. Dæmningen ligger helt overgroet, bl.a. med bukketorn, slåen, rose, hyld og tjørn, så den er ganske ufremkommelig.

På vandsiden står der stærkt duftende malurt og vild asparges. Den centrale pumpekanal op til pumpehuset er også slemt groet til med tagrør, hybenrose, eg, fyr og tjørn. Her ligger et stort stykke brak og et bredt såbed med hirse til vildtet. Den lille sø i inddæmningen er erstattet af en vildtremise med skydeplatform.

KILDER

Forfatterens besøg på lokaliteten, 21. juli 2005 og 20. august 2013 (fotos).

Hedeselskabets Tidsskrift: »Sager under projektering, kunstig afvanding«. Nr. 20, 39. årg., 1919.

Hedeselskabets Tidsskrift: »Fuldførte arbejder, 100 ha, 24.700 kr.«. Nr. 11, 42. årg., 1922.

Stenak, Morten: De inddæmmede landskaber. Landbohistorisk Selskab 2005.

Statens Landvindingsudvalg, j.nr. 654 (Lille salteng) og 2136 (Myggetvig). Rigsarkivet.

Sønderup, J.: Inddæmninger fra stranden. Årsskrift for Lokalhistorisk Arkiv, Nørre-Alslev Kommune 1992.

www.museum-online.dk/kulturm_rapport/opslag.asp?liste=53

Fuglelivet i dag

Med tilladelse fra Dansk Ornitologisk Forening bringes her et uddrag af DOF-basen, der rummer et meget stort antal fugleobservationer fra alle betydningsfulde fuglelokaliteter i landet. Ønskes der en detaljeret og aktuel status for fuglelivet i Myggetvig, så brug dette link: www.dofbasen.dk.

Herunder ses en oversigt over de 43 fuglearter, som er registreret fra **Myggetvig**, pr. 3. september 2013. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Fiskehejre	(3/4)	Spidsand	(1/2)	Fasan	(1/2)	Sjagger	(1/50)
Knopsvane	(4/218)	Hvinand	(2/41)	Strandskade	(5/10)	Husskade	(1/3)
Sangsvane	(18/1838)	Toppet Skallesluger	(2/30)	Vibe	(2/115)	Råge	(1/10)
Sædgås	(8/635)	Stor Skallesluger	(2/24)	Småspove	(1/2)	Gråkrage	(3/80)
Blisgås	(6/43)	Havørn	(7/8)	Rødben	(2/5)	Ravn	(2/2)
Grågås	(10/2140)	Blå Kærhøg	(1/1)	Svaleklire	(1/3)	Stær	(1/200)
Canadagås	(6/561)	Spurvehøg	(1/1)	Mudderklire	(2/4)	Bogfinke	(1/25)
Bramgås	(2/275)	Musvåge	(5/16)	Ringdue	(2/250)	Stillits	(1/12)
Gravand	(2/47)	Fjeldvåge	(1/1)	Sanglærke	(6/55)	Tornirisk	(1/280)
Pibeand	(2/118)	Tårnfalk	(1/1)	Silkehale	(2/31)	Gulspurv	(4/163)
Gråand	(2/96)	Vandrefalk	(1/1)	Bynkefugl	(1/1)		

Plantelivet i dag

TBU 37/65: Myggetvig og kysten mellem Resle Skov og Vålse Vesterskov

Den inddæmmede Myggetvig rummede kort efter århundredeskiftet strandrørsumpe beståen-

de af blågrøn og strandkogleaks. Områdets nuværende tilstand er ukendt.

Langs stranden mellem Myggetvig og Resle Skov er fundet strand- og udspærret annelgræs,

blød hejre, strandsiv, dansk kokleare og strandkarse. Fra de lave strandskrænter mellem Myggetvig og Vålse Vesterskov kendes knoldet mjødurt, gul snerre, sribet kløver og strandmalurt.

Nærmere oplysninger om området (specielt om Myggetvig) er ønskelige.

Kilder: se Gravesen 1982.